

EAPN:s svar på förfrågan från EU-minister Cecilia Malmström angående Kommissionens förslag Strategi 2020

1. Inledning – avsaknad av en social dimension i 2020 Strategin.

Den 24 november presenterade EU Kommissionen sitt arbetsdokument "Consultations on the Future EU 2020 Strategy", där man slår fast visionen för det fortsatta arbetet efter post Lissabon strategin 2010 – 2020. Vår förhoppning var att den nya strategin skulle ha en starkare social inriktning för EUs arbete under de kommande tio åren. Dessvärre verkar så inte ha skett. Det aktuella dokumentet förefaller att vara en "grönare" arbete- och tillväxtstrategi, men saknar ett erkännande av den nuvarande strategins svagheter som till exempel oförmågan att minska fattigdomen och minska ojämlikheterna mellan människor i Europa. Det saknas också en diskussion om de verkliga utmaningarna om hur vi ska kunna ta oss an dem vad gäller en hållbar social modell både inom EU och i ett globalt sammanhang.

EU 2020 domineras av det övergripande målet att snarare satsa på "marknaden" än "samhället" och att människor bli "konsumenter" snarare än "medborgare" (i ordets vidaste bemärkning och inte bara sett som legal status).

Utifrån förslagets inriktning blir nyckelordet "anställning" och den sociala sammanhållningen reduceras till att i första hand handla om frågor om utbildning och kunskaper.

Kvalificerade arbetsuppgifter, med koppling till bra utbildning, är en nyckelfaktor för att bekämpa fattigdomen. Men om planen begränsas till att ensidigt fokusera på dessa frågor blir det i praktiken ett steg tillbaka från den vidare definitionen som ligger i begreppet Social Inkludering. Med den begränsningen kommer man att misslyckas med att erkänna och lösa de centrala frågeställningarna om socialt utanförskap och fattigdom, vilka är centrala utmaningar som måste tacklas inom EU. Inte heller kommer man att kunna ta itu med hur en ökande ojämlikhet påverkar samhället som helhet. Därför är det vår uppfattning att den föreslagna agendan i Kommissionens förslag inte tar möjligheten att EU inriktas mot en mer sammanhållen och ett mer socialt hållbart Europa.

Under 2008 –9 har EAPN i samråd med sina egna medlemmar genomfört en konsulterande process som syftar till att utvärdera Lissabon Strategin när det gäller genomförande i förhållande till planen om minskad fattigdom och socialt utanförskap. På EAPNs europeiska hemsida finns de förslag som processen utmynnade i: [An EU we can trust: EAPN Proposals for post 2010](#).

Sammanfattning av inkomna synpunkter:

- Modellen med tillväxt och arbete har misslyckats med att leverera rättvis välfärd och hälsa, bekämpa diskriminering och stärka den sociala sammanhållningen – också före den finansiella krisen.
- Den finansiella krisen har ökat risken för att nya grupper ska hamna i fattigdom (genom att de förlorat sina arbeten, bostäder och en hamnat i djupare skuldsättning) men också situationen för dem som redan var fattiga har förvärrats. Genom nedskärningar i den offentliga sektorn och skattesänkningar har de redan fattiga fått en försämrad situation.
- EUs insatser under krisen är ett demokratiskt misslyckande och visar på nödvändigheten av att aktivt satsa på ett mer direkt deltagande av EUs medborgare för att försvara Europas sociala värden och välfärd.

En ny vision och diskussion krävs för att stärka de etiska värden och visioner som bör finnas inom EU:

- Sätt människor och planeten före vinsten
- Erkänn kampen mot fattigdom, ojämlikhet och socialt utanförskap som det främsta målet för att åstadkomma framsteg.

Hur ska EU gå vidare:

1. *En ny och socialt hållbar post 2010 Strategi måste skapas, vars främsta mål är kampen mot fattigdom och minskad jämlikhet*
 - Skapa nya övergripande mål som prioriterar social sammanhållning genom en ny struktur med fyra bärande hörnstenar – ekonomi, arbetsmarknad, sociala frågor och miljö.
 - Sammanjämka EUs och nationella mål när det gäller fattigdom och utanförskap, hemlöshet och barnfattigdom.
2. *En social pakt baserad på rättigheter och solidaritet*
 - Utmana orsakerna till fattigdom för att minska ojämlikheten
 - Garantera adekvata inkomster för personer som lever på socialförsäkringssystemen och ge alla som behöver det tillgång till social service
 - Skapa genvägar till social inkludering genom att integrera Aktiv Inkludering i metoden
 - Försvara arbete med kvalitet och skapa nya arbeten för nya behov
 - Utmana diskriminering och stöd mångfald
 - Stöd global social rättvisa och jämställdhet
3. *Bygg dynamiskt partnerskap för förändring*
 - Inför brukarmedverkan och deltagande från frivilligorganisationer på alla nivåer inom EU
 - Trygga finansiellt stöd till frivilligorganisationer för att säkra deras oberoende och för att de ska kunna verka som nyckelpersoner för att ge röst åt de mest utsatta

2. Sätt den sociala dimensionen i centrum av EU2020

Inte ens före krisen var "jobb- och tillväxtstrategin" framgångsrik för att minska fattigdomen i de flesta medlemsländerna. Lika många av EUs medborgare befinner sig fortsatt i situationen att de riskerar att leva som fattiga (16%), som de var år 2000, trots löften och åtaganden från regeringsföreträdare som förbundit sig att minska fattigdomen till år 2010. The Social Protection Committee¹ framhåller att trots att tillväxten resulterat i ökad välfärd generellt "har ojämlikheten ofta ökat och fattigdom och socialt utanförskap är en fortsatt central fråga".

President Barroso's Guidelines² underströk nödvändigheten av **social utveckling och en starkare social dimension** – "en värdebaserad inriktning som baseras på rättigheter och social standard"

Det föreslagna arbetsdokumentet understryker också att "Den kommande politiken måste starkt bidra social sammanhållning" för att försäkra om att "social, ekonomisk och miljömässiga frågor går hand i hand". Trots det finns ingen fortsatt utveckling när det gäller konkret handling. Huvudfokus ligger på att "mobilisera nya tillväxtkrafter" utan att peka ut på vilket sätt det kommer att minska fattigdomen eller garantera social sammanhållning. I Kommissionens utvärdering av Lissabon understryks "Det finns inget självklart samband mellan tillväxt och levnadsstandard för olika grupper---eftersom inga

¹ SPC Opinion on the post-2010 Lisbon Strategy (SPC/2009/11/12/final)

² Political guidelines for the next Commission (Oct 2009)

*mekanismer byggts in för att förbättra situationen för dem som ligger lägst i lön*³. Det betyder att vi behöver nya förslag på hur fördelarna av tillväxt ska fördelas, hur inkomster och inkomstklyftor ska minska för att få en rättvisare fördelning av tillväxten, förslag på progressiva skattesystem eller en översyn av levnadsomkostnader.

EAPN instämmer i att ett värdigt arbete är ett vitalt instrument för att nå social sammanhållning, men vi förväntar oss dessutom ett uttalat stöd till Active Inclusion-modellen, som antogs i Rekommendationen från oktober 2008 och stöddes av EPSCO i december 2008. Ett sådant stöd skulle säkra processen om social inkludering, arbete och socialt deltagande baserat på en löfte om minimiinkomster, stöd till ett värdigt arbete och tillgång till social service.

Särskilt vill vi understryka behovet av att erkänna värdet av den sociala ekonomin som viktiga medaktörer för integrering i arbetslivet och i socialt företagande.

Men vad händer med dem som inte kan ha ett värdigt arbete eller inte kan arbeta alls? Arbete kan aldrig bli det enda verktyget för att uppnå social sammanhållning. Det saknas förslag för hur lämpligt stöd och tillräckliga inkomster för ett värdigt liv ska ges till sådana personer, vilket är en förutsättning för att de ska kunna fullt ut delta i samhället.

Det mest avgörande är ett ramverk för rättigheter som skulle ge en reell innebörd åt Deklarationen om Mänskliga Rättigheter. Ramverket skulle innehålla styrande moment i hur ekonomin ska stödja social sammanhållning och hållbarhet. I praktiken betyder det adekvata minimiinkomster, ett starkt socialt skyddsnät, investeringar i att utveckla arbeten med god kvalitet, garanterad tillgång till social service och stöd för aktivt deltagande av alla medborgare.

Lika viktigt är att understryka att förslaget saknar detaljerad styrning av vilka metoder som ska användas för att garantera möjligheten till aktivt deltagande från medborgarna i beslutsprocesser på lokal, regional, nationell och Europainivå. Betydelsen av den öppna samordningsmetoden måste därför synliggöras och förstärkas.

Huvudförslag

- **Identifiera fattigdom, socialt utanförskap och växande ojämlikhet som nyckelfrågor för EU 2020 Strategi:** EAPN instämmer i att krisen har långsiktiga effekter och innebär sociala utmaningar. Den kommande strategin måste trots det upprätthålla målet om att utrota fattigdomen och stödja uppbyggnaden av mer jämställda samhällen genom att undanröja ojämlikheter. Lösningarna måste sökas i strukturella orsaker till fattigdom och metoden ligger i att fördela välfärden bättre och minska inkomstklyftorna. Dessutom skall stöd ges till att utveckla strategierna för Active Inclusion.
- **Inför en social prioritering, fattigdoms- och jämlikhetsmål och nya indikationer för att mäta utvecklingen:** Dokumentet fokuserar på att som första prioritet etablera en "hållbar social marknadsekonomi". Det motsvarar inte Kommissionens slutsatser om att låta ekonomin verka för social sammanhållning. Ett av huvudmålen bör vara sammanhållning, för att svara mot målen i OMC-strategin samt det politiska åtagandet att utrota fattigdom och socialt utanförskap genom att använda ekonomin som ett verktyg för detta. För att åstadkomma detta måste man införa tydliga mål för att utrota fattigdomen, socialt utanförskap och ojämlikhet, även när det gäller äldre och barn. Vidare bör man implementera EP:s åtagande vad gäller att utrota helmöshet till 2015 samt övriga ekonomiska, arbetsmarknadsmässiga och miljörelaterade mål. Dessa prioriteringar måste ingå i EU:s nya strategi för att nå uppsatta mål.
- **Arbete med kvalitet, Aktiv Inkludering, och social ekonomi för att fler ska inkluderas:** Dokumentet visar med tydlighet problemet med att arbetstillfällena förloras, att "*människor faller utanför systemet*" och ställs utanför. Att försvara arbetstillfällena får inte innebära att man kompromissar med säkerhet eller kvaliteten i arbetet. Redan nu är 8 % av alla anställda i en situation där de inte kan försörja sig av sin anställning. Målet måste därför vara att investera i ållbara arbetstillfällena som erbjuder god kvalitet med löner som motsvarar moderna sociala och miljömässiga behov. De som redan är utanför arbetsmarknaden får inte glömmas bort.

³ Commission Working Document: Monitoring the delivery of Lisbon (Oct 2008)

- EU2020 måste leverera integrerade moment av Active Inclusion som försäkrar en skälig levnadsnivå till dem som står utanför arbetsmarknaden. Man måste också skapa vägar in till arbetsmarknaden och tillgång till social service för dem som behöver den. De två metoderna – flexicurity och Active Inclusion – bör utvecklas gemensamt och strategiskt samverka med varandra och därmed garantera att flexicurity och aktiv inkludering utvecklas till en gemensam strategi som prioriterar och motverkar att människor hamnar i utanförskap. Social ekonomi har en nyckelroll i sammanhanget särskilt när det gäller att få fram nya arbetstillfällen och god kvalitet i social service.
- **I ett inkluderande samhälle krävs mer än yrkeskunskande:** Livslångt lärande och yrkeskunskap är viktigt, men också människor som har låga eller inga inkomster måste inkluderas. Därför kan inte inkluderingen enbart ha inriktningen att anpassas till arbetsmarknadens krav. Man måste ta tillvara individens fulla kapacitet och samtidigt ha i minne att de ingår i ett sammanhang med familj och vänner som sammantaget ska inbegripas i vars och ens utvecklingsmöjligheter. Solidaritet och rättvisa är viktiga ledord eftersom samhället inte enbart bygger på individer utan också på staters övergripande ansvar för samhället som helhet om alla ska få tillgång till resurser och service. Därför måste man prioritera möjligheter för alla att leva i samhällen som inte diskriminerar, som ger tillgång till arbete för alla och som satsar på service åt alla.
- **Ge EU en ny roll – garantera sociala rättigheter och social standard:** Om EU2020 menar allvar med att man vill uppnå social sammanhållning, måste man bekräfta att EU2020 bygger på en rättighetsbaserad grund. Implementeringen av Deklarationen om Mänskliga Rättigheter kräver att den får genomslag inom alla politikområden. Den senaste Eurobarometer (71/2009) bekräftar att 64 % av alla medborgare i EU vill att unionen ska ha en starkare roll när det gäller att försvara sociala rättigheter. Därför måste EUs vision vara att också leva upp till de förväntningarna. En utgångspunkt kan vara att utveckla ett ramverk för att förverkliga en minimum inkomst som en uppföljning till 92 Council Recommendation och Active Inclusion Recommendation 2008.
- **Förstärk sambandet mellan anti-diskrimineringspolitik och politikområden som bekämpar fattigdom och utanförskap:** Kvinnor är i realiteten mer utsatta för fattigdom än män. Under den pågående finanskrisen har det också blivit allt tydligare att invandrare och papperslösa är särskilt utsatta. Etniska minoriteter lever i oproportionerligt stor grad i fattigdom, liksom de romiska folken. Därför behöver lagstiftningen vad gäller dessa frågor ses över. Politiska åtgärder för att undanröja diskriminering mot såväl invandrare som kvinnor är nödvändig.
- **Ge restriktioner till bankväsendet och motverka finansiell spekulation; försvara den offentliga sektorn och inför minimum inkomster:** Den finansiella krisen som orsakats av misskötsel av den privata banksektorn och avregleringar - och inte genom vanskötsel av den offentliga sektorn - har inneburit snabba neddragningar i den offentliga sektorn. Tack vare EUs sociala skyddsnet har krisen inte blivit så djup som den kunde ha blivit. Inför framtiden är det av avgörande betydelse dels att kräva tillbaka det bankerna fått från skattemedel. Dessutom måste effektiv reglering av banker och andra finansiella aktörer införas för att motverka att en ny kris ställer oss inför samma problem igen. Krisen har också tydliggjort behovet av minimiinkomster för att människor som slås ut ändå ska kunna leva ett värdigt liv.
- **Bättre styrning av deltagande – partnerskap med frivilligrörelsen och människor som lever i fattigdom:** Konsultationen, sampelet med civilsamhället framhävs som viktig i den nya strategin, som understryker rollen för de nationella parlamenten och EU Parlamentet liksom för civilsamhället och sociala partners.
- Den sociala Öppna Samordningsmetoden på EU nivå och i ett antal medlemsländer möjliggör en utveckling av en konstruktiv fortgående dialog med frivilligrörelsen och människor som lever i fattigdom. Genom utbyte av erfarenheter och utveckling av gemensamma styrdokument och indikatorer för deltagande kan civilsamhället delta inom alla politikområden. Men frivilligorganisationer och människor som lever i fattigdom måste ges ekonomiska möjligheter och

stöd för att kunna delta eller för att kunna utveckla social service till andra. Strukturfonderna borde på ett bättre sätt bidra till att göra detta möjligt, såsom det föreslås i Barca rapporten. I synnerhet gäller det frågor om aktiv inkludering och insatser för dem som står längst från arbetsmarknaden. Särskilda åtgärder måste vidtas för att ta bort de hinder som finns för att få tillgång till Strukturfondernas medel för människor på gräsrotsnivå. PROGRESS kan särskilt framhållas som en möjlighet för att åstadkomma ömsesidigt lärande och utveckling av nya metoder.

- **Nya gemensamma mål för att stärka OMC och göra den till en nyckelfråga:** Slutligen – vi behöver bli tydligare när det gäller vad EU2020 ska åstadkomma. Vi behöver en ny och tydligare social inriktning på social stabilitet och integrerade riktlinjer med en uttalad koppling till EU och de nationella parlamenten. Enligt EAPN:s åsikt behöver det vara övergripande mål för att åstadkomma social sammanhållning, en minskning av fattigdomen och ojämlikheten. Detta kan åstadkommas genom fyra jämnstarka hörnpelare: ekonomiskt, arbetsmarknadsmässigt, socialt (den sociala OMC) och miljömässigt. Nya integrerade riktlinjer ska återspegla dessa övergripande mål och de särskilda krav som är kopplade till varje delområde. Den sociala OMC ska bibehållas och stärkas genom överenskomna EU och nationella mål. Den sociala OMC måste tydligare länkas till de nationella parlamenten och politikerna. Starkare utfästelser från den nationella nivån krävs liksom att de nationella handlingsplanerna får en större betydelse. Mer utbyte av erfarenheter, datainsamling och analyser för att skapa effektiv, evidensbaserad politik. Mer horisontellt institutionaliserat samarbete måste skapas för att definiera gemensamma nyckelfrågor. Detta skall också kopplas till regelmässig övervakning och rapportering till Parlamentet.

3. Adekvat social reaktion på krisen

Diskussionen om kortsiktig reaktion på krisen är viktig, men ska inte styra en mer långsiktig EU strategi. I Kommissionens arbetspapper uttrycks det som "*a successful exit to the crisis and.. shaping the next generation of public policies*", men en fullständig analys av hur det påverkat människor har inte gjorts. Utan detta riskerar vi att försättas i ökad fattigdom och större ojämlikhet. Otillräcklig uppmärksamhet har riktats mot det som kan läras av OMC som har rapporterats av Social Protection Committee (SPC), inte heller har tillräckligt intresse ägnats åt hur krisen påverkat dem som redan lever i fattigdom eller har underbetalda arbeten.

EAPN's undersökning om den sociala påverkan krisen haft visar att EU löper allvarlig risk att underminera den sociala sammanhållningen. Detta sker inte bara på grund av krisens konsekvenser utan också genom politiska åtgärder som påverkat de sociala skyddsnäten. Nyckelbegrepp i EAPN's undersökning är:

- Krisen påverkar mer än arbetstillfällena – också hemlöshet, vräkningar, mindre ekonomiskt utrymme på grund av t ex ökande energikostnader, huspriser och service priser för dem med låg inkomst, större skuldsättning och finansiellt utanförskap. Huvudinriktningen i återhämtningsprocessen har varit att stimulera tillväxt, men för lite uppmärksamhet har ägnats åt att de långtidseffekter av nedskärningar av löner, lönepress, krav på flexibilitet som resulterar i ökad osäkerhet om framtiden.
- Att försvara och skapa fler arbetstillfällena med god kvalitet måste ges högre prioritet – investeringar inom nya arbetsområden som t ex social service för nya behov, generell välfärd och initiativ inom den sociala ekonomin. Insufficient account is being taken of who is being hit the hardest – impact on women, children, younger and older people, migrants, ethnic minorities and other vulnerable groups.
- Ökad social spänning har resulterat i tilltagande rasism och främlingsfientlighet som är ett direkt hot mot den sociala sammanhållningen.
- Sociala frivilligorganisationer kämpar på sin yttersta marginal eftersom det ekonomiska stödet till dem minskar samtidigt som kraven på dem ökar.

- Det värsta återstår: Eftersom de sociala skyddsnäten är hotade genom nedskärningar och minskade nivåer i socialförsäkringssystemen.
See: [EAPN Survey: Social Cohesion at stake: The Social Impact of the crisis and the Recovery Package](#)

Förslag

- Anordna snarast en debatt på högsta EU-nivå och analysera de totala sociala konsekvenserna av krisen. Detta skall föregås av en debatt som involverar alla relevanta aktörer (inklusive EPSCO), också frivilligorganisationer.
- Agera snarast för att återställa de sociala skyddsnäten och som en del av det också de sociala försäkringssystemen (i linje med vad som förordas i 92 Council Recommendation om minimum resurser samt 2008 Recommendation on Active) som centrala åtgärder för att förhindra ökad fattigdom samt för att bidra till en återhämtning av ekonomin. Investera i såväl nya arbetstillfällen som i "gröna" arbetstillfällen, och håll i minnet de som redan är utanför arbetsmarknaden genom att använda integrerande strategier inom Active Inclusion.
- Insistera på att de fattiga inte ska betala för krisen. Överväg i första hand progressiva metoder för att kompensera underskott genom att skatteflykt och ett progressivt skattesystem som resulterar i en bättre spridning av välfärden. Utgiftsminskningar ska inte i första hand drabba den sociala sektorn eftersom den är avgörande för den sociala sammanhållningen.

4. En bristfällig konsultationsprocess

Enligt vår uppfattning är konsultationsprocessen, såsom den föreslås bli i Kommissionens arbetsdokument, en djup missräkning. Den ger oss liten tilltro till att EU eftersträvar en bättre kommunikation med alla aktörer och därmed få en mer demokratisk styrning av EU 2020. Konsultationsprocessen är helt klart inte ändamålsenlig för att tillförsäkra ett meningsfullt deltagande angående slutförslagen eller inflytande över de resultat som kan komma att presenteras:

- Dokumentet från den 24 november till den 15 januari uppfyller knappast de minimala krav man kan ställa för att ens kalla det för en konsultation.
- Än viktigare är att det föreslagna datumet för Kommissionens Communication i februari inte kommer att kunna i tillräcklig grad ta hänsyn till och inkludera de förslag som kan komma fram.
- Tidtabellen är otillfredsställande eftersom den inte möjliggör för det europeiska Parlamentet att lämna ett genomarbetat svar. Detta sker trots en uttryckligen formulerad önskan om att stärka ett nytt partnerskap mellan Parlamentet och Spring Council.
- De nya kommissionärerna kommer inte att kunna tillföra genomarbetade synpunkter och signifikanta förslag.
- Sammantaget blir detta en förlorad möjlighet att aktivt engagera aktörer både på nationell och EU-nivå.

Förslag

- Senarelägg beslutet om EU 2020, för att ge alla relevanta aktörer möjlighet att påverka innehållet. Processen bör involvera såväl frivilligorganisationer som det europeiska och de nationella parlamenten samt resultera i Round Table diskussioner både nationellt och på EU-nivå.